

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik II.

V Ljubljani 15. julija 1901.

Št. 14., 15.

Mlademu naraščaju na pot.

Oz šole stopate v svet kot učitelji in učiteljice naroda.

Dolga leta ste presedeli pri šolskih knjigah, si urili duha in nabirali potrebnih znanosti pripravljajoči se za vzvišeni učiteljski poklic.

Vi greste zopet v šolo, pa ne več kot učenci in gojenci, ampak kot učitelji in vzgojitelji naroda . . . O, to je velik korak, katerega namerjate, in delo, katero prevzamete, je sveto . . . Sodelovali boste pri izobrazbi in vzgoji bodoče generacije. Vaše delo bode pripomoglo bodočemu rodu do časne in večne sreče, ako hočete, — napravite pa lahko tudi mnogo škode z brezdcljem, slabim zgledom, z nepremišljenim rušenjem verskih idealov, z opustošenjem ljudskih src. Vi pahnete v pogubo celo množico, pa tudi sebe

Vi greste med narod polni mladostnega ognja, polni idealov, z najčistejšim in nesebičnim namenom koristiti svojemu slovenskemu narodu . . . Daj Bog, da ostanete v boju trdni, da si ohranite ideale neoskrunjene in ostanete zvesti svojemu namenu: blagor naroda nad vse

Pot, ki se Vam odpira je težavna, posuta je s trnjem in pelje mimo prepadov, preko ozkih brvi in le nekoliko neprevidnosti je treba, pa pahnete v pogubo sebe in one, katere vodite.

Na tej poti Vam je treba zanesljivega vodnika.

Ko ste šli od doma se izobraževat, Vam je dejal Vaš skrbni oče: „Sin, ne pozabi Boga!“ In ko je Vas mati poljubila s solzami, Vas je poškopila z blagoslovljeno vodo in Vas prekrižala.

Sv. vera bode najzanesljivejši vodnik tudi na poti, katero ste si izvolili. In z najboljšim vodnikom pojdete varno po ozkih brveh, mimo omotičnih prepadov.

Sv. vero ste si ohranili. Ako je pa kateri med nami, ki je že zgubil sidro, ki ga mučijo dvomi, katerih se je nasrkal iz knjig dvomljive vrednosti, katere mu je vsilila plutva, lahkoživa družba, v katerih ga potrjuje razbrzdana strast, naj se osrči in se zateče h katekizmu, poišče naj tihoto svetih hramov in se zamisli nazaj v dobo detinstva, ko ga je učila babica prvih molitvic in sta ga oče in mati vodila v cerkev . . . Kdor si je otel le še trohico vere in še ni strašna žrtva strasti, ta se otme, najde pravo pot in pravega vodnika.

Doba, v kateri živimo, katera Vas sprejme, je zelo viharna. Boji, kateri vihrajo na vseh koncih in krajih so srditi; laž in resnica se borita za zmago in marsikdo, ki ni dovolj trden, omahne in pade v naročje zmagujoče laži. Zdi se, da živimo v neki prehodni dobi. Vsi, kateri smo si ohranili vero, moramo sodelovati, da zmaga Resnica.

Najljutejši boj se bije za šolo. Krščanstvo in brezverstvo se borita za šolo, polastiti se hočeta src mladine; zakaj tisti, ki ima mladino bode go-spodoval v bodočnosti.

Tisti pa, ki ima odprto pot v srce mladine, ki lahko izobrazuje njen razum v svitu vere ali pa otruje srce in zводи razum na napačne steze, je učitelj. Zato se gre tudi za učiteljstvo, kakšno bo in čegavo bo.

Brezverstvo je potegnilo že mnogo učiteljev v svoj tabor, še več jih je pa omamilo z donečimi gesli in blestečimi frazami, da delujejo v njegovem smislu in duhu, da nevedé pripravljajo zmago sovražnikom krščanstva.

Mladina, ti veš, katerega rodu si, Ti nisi še pozabila vseh nauk svoje krščanske matere, Tvoja vest še ni utonila v morju grešnih strastij, sedaj pomisli, kam kreneš, komu hočeš služiti. Ko Te bodo vabili v svoj krog in Te mamili s sladkimi obljubami in vzbujali v Tvojem srcu najslajše nade, bodi oprezna. Vprašaj jih: Kdo ste? Kaj hočete? Kaj je Vaš namen?

Ko boste videli, da njih pot ne vodi k Resnici, in boste spregledali, da Vas hočejo samo porabiti kot sredstvo, spomnite se, da postanete učitelji slovenske in krščanske mladine, za katere časni in večni blagor ste dolžni delovati . . .

Mladina, bodi značajna! Ne sramuj se nikdar svojega rodu in svoje vere. Odkritosrčno žastopaj svoje nazore! Spoštuj druge, da bodo tudi Tebe spoštovali. Diči naj Te pravi ponos, ki se ne povišuje čez druge, ki ne žali drugih, in nikogar ne odbija . . . Nikar pa ne misli, da je doba učenja že za Teboj . . . Kar si pridobila v šoli, je samo nekaj, je samo temelj, na katerem moraš zidati. Žalostna prikazen je neveden učitelj; sam sebi je za nadlego, v sramoto tovarišem in v posmeh ljudem.

Mladina, na pragu nove dobe stojiš in skušaš uganiti svojo bodočnost. Želim Ti vso srečo, da si ohraniš vzore in ne omagaš pod težo vsakdanjih skrbi. Nikdar ne pozabi, da si učitelj slovenske-krščanske mladine! J.

Kje je pravi ideal vzgoje?

Boj, ki se bije na svetovnem torišču med krščanstvom in modernim poganstvom, se je zanesel tudi na polje šolstva. Tudi učitelji so se razdelili na dva tabora. Enim je vzor krščanstvo, drugim — mnogim vedé, mnogim nevedé — poganstvo. Tako je drugod, tako je pri nas, in drugače mogoče ni! Resnica, tako nekako pravi angleški mislec Huxley, ima v sebi nepremagljivo tendenco, da se skuša uveljaviti vsepovsod, da vse pronikne in prešine, da seže kar najdalje in najširje in najgloblje. Kar pa velja o resnici, velja tudi o nje nasprotju, o zmoti in laži. Tudi zmota in laž imata isto tendenco, le da je njih sila bolj strastna, ker slepa, in zato fanatična!

Da boj, ki se bije po svetu, ni šel brez sledu mimo nas, je torej le naravno. A pričakovali pač nismo, da bo zavzel take dimenzije, da se bo razvnel tako, kakor se je. Žalibog vidimo, da se je pri nas res že mnogo učiteljev zelo odtujilo krščanstvu in močno približalo modernim idejam, ki v bistvu in jedru niso nič drugega nego ideje poganstva. To zadnji čas glasno spričujeta glasili takozvanega „naprednega“ učiteljstva, „Popotnik“ in „Učiteljski Tovariš“.

Ker so časi kompromisov prešli, zato stoji vsak učitelj pred alternativo, da se odloči za to ali ono stran. Ločitev se mora pri pametnih in zavednih možeh goditi po idealih. Krščanstvo ima svoje ideale, moderno poganstvo ima svoje. Vprašanje je torej, kje so pravi ideali, v krščanstvu ali poganstvu? Ker smo učitelji, je za nas posebno vprašanje, kje so pravi ideali vzgoje, v krščanstvu ali modernem poganstvu?

Idea l, v z o r, je slika, koncepcija duha, misel, v kateri se strinjajo vse popolnosti kakega bitja. Ideal vzgoje je torej slika, koncepcija, misel, ki jo imamo o človeku, kakršen bi moral biti na višku popolnosti; slika, koncepcija, misel, ki nas potemtakem vodi pri vzgoji, ki se nanjo oziramo, ki nam daje načela, principe vzgoje.

Če hočemo vedeti, kakšen ideal ima kdo, treba nam je torej poznati le njegove principe in te principe dovesti do zadnjih konsekvenc. Misel, v katero se strnejo vsi ti principi, je njegov ideal!

Vzemimo torej k r š č a n s k e p r i n c i p e! Vzemimo krščanski princip, da biva Bog, stvarnik in gospod vsega, vseveden, vsemogočen, vsepravičen; da je človeška volja svobodna, da je človek odgovoren za svoja dejanja Bogu, da bo prišel dan sodbe božje, da je človeško pozemsko življenje le preludij srečne ali nesrečne večnosti; vzemimo božje in cerkvene zapovedi, vrhovno zapoved krščanstva o ljubezni do Boga in do bližnjega; vzemimo načela o grehu in odrešenju, o milosti in zakramentih — če vse te principe strnemo v eno misel, če si mislimo človeku, vzgojenega do zadnjega vtripa svoje duše po teh principih, kakšen i d e a l dobimo? Kdor le nekoliko misli, spozna takoj, da dobimo človeka, ki se v svoji popolnosti kar najbolj bliža Kristusu, onemu Kristusu, kateremu se klanjajo celo sicer brezbožni Straussi in Renani kot idealu popolnosti in moralne lepote!

In zares! Kje je kaj nemoralnega, kje je kaj nasprotnega človeškemu dostojanstvu, kar bi mogli v zlo šteti krščanskim principom? Kje je kak človek moralno sprijen, ki bi mogel reči po pravici in resnici, da je, kar je, vsled moči krščanskih principov?

Seveda, krščanski vzgojitelj ne izобрази Kristusov. Toda vzrok niso krščanski vzgojni principi, ampak vzrok je drugi. Težko je človeku, ki ima tudi sam še svoje slabosti, dosledno, brez ovinka, brez stranpoti, brez spotikljaja, brez zamude voditi druge do ideala. In težko je voditi do ideala človeka, ki v njem še tiče posledice izvirnega greha! Krščanski ideal je previsok, da bi ga mogel v vsej vzgoji popolnoma posneti navaden človek, in navaden človek je preslab material, da bi se mogel v njem preobraziti krščanski ideal! A čim bolj krščanski vzgojitelj teži za tem idealom, in čim bolj se krščanski gojenec bliža temu idealu, tem boljše in plemenitejše zastopnike in predstavnike zadobiva človeštvo, zastopnike in predstavnike, katerim niti nasprotniki ne morejo odrekati priznanja in občudovanja!

A sedaj vzemimo moderne principe!

Moderni svet taji Boga, taji svobodno voljo, taji posmrtno življenje; moderni svet ne priznava božje avtoritete, se boji sodbe, ne pozna božjih zapovedi o ljubezni do bližnjega; moderni svet ne priznava nauka o grehu in odrešenju, o molitvi in milosti. Če zopet te principe, ali bolje te negacije — zakaj le v teh negacijah je edin moderni svet! — strnemo v eno, če si mislimo človeka, dosledno vzgojenega po teh negacijah, tedaj tako, da v njegovi zavesti ne živi ne Bog, ne misel na odgovornost pred Bogom, ne misel na večnost, kakšen ideal dobimo? Odgovor je jasen: Človeka brez vesti! Ni ga izvržka človeštva, ki bi ga ne mogli subsumirati pod ta ideal!

Zares, kaj pa morete očitati največji pošasti v človeški podobi? Da tak človek ni vzgojen? Vzgojen je po vseh modernih negacijah; on ne priznava ne Boga, ne duše, ne sodbe; in ker ne priznava božje avtoritete, tudi ne priznava človeške; ker ne priznava duše, se ne boji večnosti, ker ne priznava božje volje in božje sodbe, se smeje vašemu besedičenju o pravici in krivici, o moralnosti in nemoralnosti . . . Kje se je torej le za pičico odmeknil od vašega ideala?

Kajpada moramo zopet pripomniti, da tudi moderni vzgojitelj ne vzgaja redno takih bestij! Vzroki so ravno nasprotni od onih, radi katerih krščanski vzgojitelj ne doseže svojega ideala. Prvi vzrok je le ta, da moderni vzgojitelj ni še tako slab, kakor pa so njegovi principi in njegov ideal. Moderni vzgojitelj je navadno različen človek, ki se v praksi sam boji svojih principov in jih zato tuintam popušča in omiljuje. Drugič pa je človek kljub vsem slabostim in grehotam vendarle še vedno predobro material za ideal bestije! Ni ga človeka, pravi Cicero, ki ne bi v njem bilo po naravi nekaj semen in kali kreposti!

Za krščanski ideal sta vzgojitelj in gojenec preslaba, za moderni ideal sta pa še predobra. A če ni prvi ni drugi ne moreta doseči ideala, bližata se vsak svojemu bolj in bolj ter neprestano. Zato stremlje človeštvo po

krščanstvu bolj in bolj kvišku, k luči in omiki, po modernem poganstvu pa pada bolj in bolj v temo in kalužo! Krščanstvu sveti božji ideal v Kristusu, modernemu poganstvu je ideal bestija, ki se valja v mlakuži

Kje je torej pravi ideal vzgoje?

— č —

S r c e.

(Pedagogiška študija.)

V. Volja in srce.

Prvak krščanskih modroslovcev, sv. Tomaž Akvinčan, je rekel svoji sestri na vprašanje, kaj ji je storiti, da pride v nebesa, te-le kratke a odločne besede: „Če hočeš, pa pojdeš!“ Hotel je s tem reči, da vse naše delovanje je končno odvisno od volje: ako ima kdo trdno voljo, dobro delati, bode res tudi delal dobro in pojde v nebesa; ako ima pa kdo slabotno in omahljivo voljo, bode pohajkoval brez pravega dela ali se bo dal še premagati zlim strastem, ki ga zavedejo prej ali slej v pogubna dejanja; ako ima pa celó zlobno voljo, bode napredoval v zlobnosti tem hitreje.

Očito je, da smo prišli do najiminitnejšega odstavka, ker volja je končno prava vladarica našega srca. V obče je sicer res, da se volja ravna po razumu, da se radi lotimo tega, kar smo spoznali za dobro in pravo, ogiblremo pa se onega, kar vemo ali se nam vsaj zdi, da je napačno; vendar pogosto slaba in zlobna volja hodi svoja pota in dela na svojo roko. Saj je katekizem ob naštevanju grehov zoper sv. Duha postavil na tretje mesto greh, ki ga stori spačena volja vkljub boljšemu spoznanju: *u s t a v l j a t i s e s p o z n a n i r e s n i c i*; in pod črto je pridejana opazka: „Vzglede — judje ob Kristusovem času.“ Pa ko bi kdo trdil, da je s smrtjo farizejev prenehal ta greh, pokazal bi, da nič ne pozna sedanjega sveta. — Kaj pa premore dobra volja, nam kaže v ascetiki poglavje o zatajevanju samega sebe. V pojasnjenju tega, kar hočem tu povedati, je prav dobra odbrana beseda „zatajenje“, „zatajevanje“. Napačno spoznavanje, slabo čustvo, hudo nagnjenje itd. zahteva z neko silo kaj zlobnega, a močna volja se ponosno obrne proti prvi in se dela, kakor bi nič ne vedela o tem. Napačno nagnjenje, n. pr., mi veleva, naj se maščujem, in že se vzdiguje srdita jeza; a plemenita volja se dela, kakor da bi se ne bilo zgodilo nič žalega, kakor da bi jeze niti ne opazila.

Oglejmo si najprej, kaj psihologija uči o volji. Pravi nam, da je volja sicer *p r o s t a*, vendar je odvisna od premnogih reči njena odločitev. Nekaj je v naši naravi, kar voljo priganja k dejanju, to so *n a g o n i*; nekaj drugega zopet, kar voljo vabi, vleče ali nagiblje, to so *p a n a g i b i*.

Človeško srce je ustvarjeno za srečo. Hrepenenje, teženje po sreči se začne celó zgodaj. Že malo detece v zibelki, ki še nič ne vé o človeških

qlagrih in britkosti, vendar že kaže neko stremljenje po sreči. Razodeva namreč neko nedoločno teženje po tem, kar ugaja njegovemu telesu, kmalu pa tudi po tem, kar ugaja njegovemu duhu. To nedoločno detečje hlepenje po tem, česar potrebuje, imenujejo *nagon*. Ako se ustreže njegovim nagonom, je dete veselo in zadovoljno. Ko so se nagoni toliko razvili, da otrok že zahteva posameznih določenih rečij, ki naj bi utešile njegovo potrebo, nastanejo *želje*. Ako se posameznim željam večkrat ustreza, ter se jim je že težko ustavljati, nastane *nagnjenje*, in ako se je nagnjenje že prav močno utrdilo, neka *vdanost*. (Kdor se, n. pr., že jako težko ustavlja pijači, pravimo, da je *udan* pijači.) Ako je poželenje s čustvom v zvezi, in se obrača na kak predmet s toliko silo, da za seboj potegne vse dušne sile, ter je človek takorekoč gluha in slep za vse drugo, se imenuje *strast*. Ako slednjič želimo kaj prostovoljno, z jasnim premislkom ali prevdarkom, zovemo to *hotenje* ali *naravnost voljo*, čeravno beseda volja pomenja bolj zmožnost hotenja.

V nravnem oziru so nagoni indiferentni, vendar v vzgojstvu velikega pomena. Tudi želje, dokler jim razum ne pritrdi, dokler se torej volja ne izreče zanje, so neprostovoljne ter se ne morejo šteti niti v greh niti v zasluženje.

Ker je naša volja svobodna, ni nikoli človek nravno tako popoln, da bi ne mogel več kreniti na napačno pot, pa tudi nihče ni tako izprijen, da bi se ne mogel še poboljšati. „*Omnis homo sanabilis* — vsak človek se še dá ozdraviti“, pravi sv. pismo. Pač pa je v vzgojstvu zlato pravilo: veliko lažje je neizprijenega človeka ohraniti v dobrem, kakor pa hudobnega zopet spraviti na pravo pot.

Ravnilo in vodilo naši volji mora biti *postava božja*. Kdor se pri svojih odločitvah ne ravna po nagnjenju, ugodnostih, svetnih običajih itd., marveč le po volji božji, ta je v resnici *svoboden*; zakaj resnično svoboden je le oni, kateri sam *hoče* to, kar mora. Nasprotno ravnanje je *suženjstvo*; „kdor greh dela, je suženj greha“, je rekel Zveličar sam. Kdor si je pridobil tako nravno svobodo, zasluži prelepo ime „*značaj*“.

Znagoni v tesni zvezi so *nagibi*: ločijo se poglavitno v tem, da so nagoni svojstvo naše narave, takorekoč: talent za srečo; nagibi pa nam kažejo srečo samo ali pot do sreče. Kakor so nagoni jako različni, pa se vendar dajo združiti v tri skupine: nagoni lastnega blagra, simpatetični nagoni, ki se ozirajo na blagor našega bližnjika, in pa verski nagoni, ki se obračajo na čast in službo božjo; enako se nagibi dajo združiti v tri onim prav slične skupine po Jezusovih besedah: „Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca, in iz vse svoje duše in iz vse svoje misli . . . Ljubi svojega bližnjika kakor samega sebe“; torej se tudi nagibi ozirajo na našo lastno srečo, na srečo bližnjega in poveličanje božje. In res nam tudi zgodovina priča, da, kar se je do sedaj na svetu storilo istinito slavnega, imenitnega, koristnega in plemenitega, ima izvor v teh treh studencih. Najboljše vzgojeni ljudje, svetniki, so bili zato tako dobri, plemeniti, izvrstni ljudje, ker so se trudili s svojim delovanjem pospeševati slavo božjo, bratovsko ljubiti bližnjika, pa tudi sebi zagotoviti srečo v kar moč veliki meri.

Mnogi pedagogi se za prvi nagib ne menijo in se ob vzgoji ne ozirajo na Boga, vsaj ne na osebnega Boga, kakor se nam je razodel po Jezusu Kristusu, četudi radi govoré o nekem višjem bitju.

Taka vzgoja brez Boga ne more imeti pravega uspeha, ker ji je izpodbita najboljša opora, ter se krati volji najkrepkejši nagib. Tudi na drugi nagib: ljubezen do bližnjika, se ne ozirajo vsi ali vsaj ne dovolj, ki pa brez prvega itak nima prave moči do otroške volje. Pač pa si ne moremo misliti človeka, kateri bi ne hotel sam sebi dobro; torej tudi ne pedagoga, kateri bi vsaj v tem ne podpiral volje svojega gojenca, da ga opozarja na lastno korist ali škodo. Le žal, da mnogi nočejo spoznati in pripoznati prave večno trajne sreče ter se ozirajo le na to ped časa, ki ga ima gojenec preživeti na tem svetu. Tudi je nemogoče, da bi imela taka vzgoja kaj prida vspeha za časno srečo, ako se kar nič ne ozira na večno. Po Kristusovem nauku se namreč časna sreča navrže le onemu, kateri išče božjega kraljestva in njegove pravice.

Sedaj nastane še vprašanje: kaj naj stori vzgojitelj za pravo vzgojo otrokove volje?

1. Začeti mora celó z godaj. Še predno se otrok prav zavé, mora že vzgojitelj voditi njegove nagone in želje. Neusmiljeno bi sicer bilo, opravičenih potreb otroku ne zadovoljiti; a jako škodljivo nepotrebim ali celo napačnim zahtevam vstrezati. Kar se namreč večkrat ponavlja, pride v navado; navada pa se tembolj vkorenini, čim prej se začne, in pozneje jo je tem težje odpraviti. Torej zgodaj naj se otrok že po možnosti vadi v zatajevanju in premagovanju.

2. Vzgojitelj naj dobro pazi, kako se pri gojencu razvijajo dušne moči, zlasti one, katere so najbolj v zvezi z njegovo voljo. Opazil bode gotovo marsikaj dobrega in prikupnega; a zgodaj se bodo jeli tudi razodevati zla nagnjenja. Vzgojiteljeva dolžnost torej bodi, da vzbuja, neti in goji dobre želje, dobro voljo v mladem srcu; vsako hudo nagnjenje, zlobno voljo, pa zatira, kadarkoli in kakorkoli se začne kazati. Mlado drevo se namreč dá še lahko upogniti, staro ne več. Ako se napačnim željam čestokrat ugaja, nastane iz njih grešno nagnjenje in morda celo strast, ki se pozneje silno težko premaga in odpravi. Zgodnje zatajevanje je tudi v tem smislu najboljše zdravilo, in pa modra čuječnost, ki previdno odstranjuje vse predmete, kateri vzbujajo napačno poželenje: slabo družčino, nevarno priložnost, neprimerno berilo, pohujšljive slike itd.

3. Vzgojitelj mora pa tudi za to skrbeti, da gojenčeva volja ne bo le dobra samo v detinskih letih, marveč da bode tudi trdna in stalno dobra, da se razvije v neupogljiv značaj. V to svrho priporočamo poleg premagovanja, ki naj se vedno nadaljuje, še zlasti to-le:

a) Temeljito podučenje v resnicah svete vere, da se zgodaj mlademu srcu vcepijo in utrdijo stalna načela, ki naj ga po pravi poti vodijo vse življenje ter ga strah božji povsod varuje in vzdržuje na površju, tudi v najhujših viharjih. To versko-nravno učenje pa naj se zlasti podpira z zgledi junaških vzornikov. Najprej bodi vzgojitelj sam tak

vzornik svojemu gojencu. Zakaj — verba movent, exempla trahunt. Čestokrat in navdušeno pa mu pripoveduj in slikaj tudi krasne vzore iz sv. pisma, iz svetne in še posebno iz cerkvene zgodovine, kakor je primerno njegovi starosti.

b) Lepe navade, ki gojencu takorekoč preidejo v meso in kri ter ostanejo srečna dedščina za vse življenje. Veliko pripomorejo npr. življenju že navade „dostojnega vedenja“, n. pr. dostojnost v obleki, v vedenju do tujih ljudi, snažnost, domači red itd. A še bolj vtrjujejo našo voljo v dobrem razne verske navade, ki se opazujejo v dobrih krščanskih hišah: zjutranja in večerna molitev, pri kateri morajo biti vsi navzoči, dostojno klečati in spodobno moliti, po večerni molitvi ne sme brez posebnega vzroka nikdo izpod strehe; spodobna molitev pred jedjo in po jedi; nihče ne sme nikoli zakleti in nespodobno govoriti; opravljanje in obrekovanje se ne sme trpeti; kedar je čas, se čitajo lepe knjige ali pošten časnik; tudi pošteno razvedrilo pride na vrsto, veselo petje — pobožno, pa tudi kratkočasno, le pohujšljivo nikdar! — šaljivi pogovori in poštene družinske igre itd.; zakaj če ima družina doma pošteno zabavo, ne išče drugod nepoštenih in nevarnih. Osebitno pa naj se strogo izvršujejo verske dolžnosti ob nedeljah in praznikih. Otroci se vsemu tako privadijo, da pozneje, ko odrasejo, ne morejo pogrešati ter tudi sami nadaljujejo lepe navade poštenih prednikov.

c) Najbolj se pa naša volja vtrjuje po nadnaravnih nebeških pripomočkih, katere deli sv. cerkev. Že pri sv. krstu se nam vlijejo božje čednosti in pri sv. birmi dobijo novo moč naše dušne sile; kdo ne vé iz lastne izkušnje, kako krepí človeško voljo zakrament sv. pokore in svetega Rešnjega Telesa, saj poročajo že o prvih kristijanih: „Kakor levi močni so šli od mize Gospodove.“ Zato je po vseh boljših katoliških vzgojevališčih navada, da prejema vsi gojenci vsak mesec sveta zakramenta, po priložnosti pa še večkrat. Kako zelo vtrjujejo v dobrem našo voljo pogostni, vneti nauki, svečanostni prazniki, ganljive pobožnosti sv. cerkve! Boljšega res ne morejo storiti krščanski vzgojitelji, kakor da takrat, ko odšlovijo mladino iz šolske vzgoje, jo prepustijo in izročijo v nadaljno vzgojevanje najboljši vzgojiteljici, sv. katoliški cerkvi!

č) Slednjič moram pristaviti še to, da naj vzgojitelj sam pravočasno skrbi za neko samostojnost svojega gojenca. V prvih letih je res skoro edina čednost otrokova: pokorščina. Vzgojitelj naj misli in ukrepa vse mesto njega, naj zapoveduje in prepoveduje, gojenec naj pa le uboga. A to naj nikar ne traja predolgo. Gojenec naj se navadi stati na lastnih nogah. Vzgojitelj naj nikdar ne zahteva suženjske pokorščine od njega, češ: „Proti mojemu povelju ne smeš storiti niti stopinjice!“ marveč daj mu razumeti le to: „Proti božji volji nobene stopinjice!“ Sam pa mu bodi le skrben voditelj in opornik, oprezen opazovatelj in svaritelj.

Da, po svoji plemeniti volji je plemenito srce istinito vrlega in značajnega človeka! Po svoji junaški volji vlada vse dušne in telesne sile, in najslavnejši premagovalec in vladar — to so vedeli že boljši pagani — je oni, kateri zna premagati in vladati samega sebe! Kako zaničevanja vredni

so poleg takega junaka oni mehkužni pritlikovci, ki zgodaj zaslužnjeni podlim strastem javkajo, da človek nima proste volje, da — mora biti „sužnjik greha“!

K.

Uganke in zastavice pri zemljepisnem pouku.

„Poučuj zanimivo!“ glasi se eno glavnih pravil v ukoslovju. Kdor je prvi to pravilo izrekel, njemu se mora priznati čast, da je umel prav poučevati. Zanimivost pouka je izvrstno sredstvo, s katerim se v otroku vzbujajo ljubezen do učenja in do šole. Ako smo pa v otroku vzbudili s svojim zanimivim poučevanjem ljubezen do učenja, potem se nam ni bati slabih uspehov in lahko imamo veselo zavest, da smo kot učitelji storili svojo dolžnost v popolni meri.

In kateri učitelj ne skuša zanimivo poučevati! Posluhuje se vseh znanih mu sredstev, katerih imamo na izbero.

Jedno tako sredstvo, s katerim napravimo otrokom pouk zanimiv, je tudi vpletanje ugank in zastavic na primernih mestih. Tudi za zemljepisni pouk imamo na izbero precejšnje število ugank in zastavic, katere so pa raztresene po raznih knjigah in časopisih.

Ker upam, da bodem s tem mnogim tovarišem in tovarišicam ustregel, priobčujem tu svojo zbirko, katera obsega zastavice iz matematičnega zemljepisja, iz vodo- in goropisja ter iz političnega zemljepisja. Nabral sem jih iz raznih letnikov „Vrtca“, „Angeljčka“, iz „Koledarjev družbe sv. Mohorja“ in drugih knjig, kolikor mi jih je bilo ravno na razpolago.

Ker se pa sličnega gradiva še mnogo dobi po raznih knjigah in listih, katerih pa meni ni bilo mogoče pregledati, izrekam željo, da skuša vsak to zbirko po možnosti popolniti, ker le z združenimi močmi je mogoče doseči, da postane polagoma popolna.

Podlaga je tu Izpopolnjevanje ne bo prizadevalo nikomur mnogo truda, treba je le dobre volje.

I. Matematični zemljepis.

Čujte čudo preveliko, — Glejte mi čarobno sliko: — Od goré do druge gôre, — Kamor vid nam seči more, — Velik in prekrasen vrt je, — Kakor morje razprostrt je; — Sredi zime in poletja — Poln milobnega je cvetja; — Pot po njem je napeljana, — Z zlatim peskom nasejana, — Pa od kraja tjâ do kraja — Skrben se vrtnar spreha, — Cvetk prelepih veseli se, — V zadovoljnosti smeji se, — Zdaj pa, deca, kdo pové — Tega vrta mi imé? (*Nebo.*)

Včasih modro, včasih belo, — Včasih črno, včasih sivo; — Včasih gledaš je veselo, — Včasih jako žalostivo. — Škoda nam, korist napravi, — Vedno vidiš, koder hodiš. — Vsakdo rad o njem kaj pravi, — Ali to sedaj pogodiš? (*Nebo.*)

Kako daleč je do nebá? (*Kakor od neba do zemlje.*)

Polna lésa prosá, pa se prosó ne razsijlje, niti se lésa ne upogne. Kaj je to? (*Nebó in zvezde.*)

Voz sem ognjen, neprenchoma drdram, — Se nikdar ustavit, obrnit ne dam. (*Solnce.*)

- Ena skleda masti, pa se po vsem svetu spusti. Kaj je to? (*Solnce.*)
Polna žlica mastí vsemu svetu dostí. (*Solnce.*)
Gorí in gorí, a nikdar ne zgorí. Kaj je to? (*Solnce.*)
Kdo hodi po vodi, pa ni moker? (*Solnčni žarki.*)
Kadar me solnce obsije, mnogo vem, drugače ne vem nič. Kaj je to? (*Solnčna ura.*)
Katera ura nima koles? (*Solnčna ura.*)
Kaj je to: Nekaj je nič, a nič je nekaj? (*Senca.*)
Kot prijatelj najbolj zvesti — S taboj v luči žarki hodi, — V sobi znotraj in na cesti, — Ali že kjerkoli bodi. — V letnem času se te usmili, — Brani hude te vročine.
— A pusti te na cedili, — Koj — ko svitla luč izgine. (*Senca.*)
Kaj nima telesa, pa se vendar vidi? (*Senca.*)
Hodi brez nog. ima rokave brez rok, usta brez besedij. (*Senca.*)
Zjutraj na seženj, opoludne na pedenj, a zvečer čez polje sega. Kaj je to? (*Senca.*)
Kaj delaš, kadar na solncu stojiš? (*Senca.*)
Povsod s tebój hodi, pa ti ni treba. Kaj je to? (*Senca.*)
Pri luči te spremljam, — Za tabo hitim; — V temoti pa hitro — Od tebe zbežim.
Povej, kdo sem? (*Senca.*)
Pač stvar sem prečudna, — Če vidiš, me ní; — Če nič pa ne vidiš, — Pokažem se ti.
(*Tema.*)
Sestra k bratu v vas hodi, a brat pred njo beži. (*Solnce in luna.*)
Je bilo in bo, pa ni več kot štiri tedne staro. Kaj je to? (*Luna.*)
Kaj je jednako težko, kadar je polno in kadar ni polno? (*Luna.*)
Kaj je bilo uže pred Kristusom in je še zdaj, a vendar je sašno štiri tedne staro?
(*Mesec.*)
Vodo preskoči, kopita si ne zmoči. Kaj je to? (*Mesec.*)
Ko noč se vleže na poljé, — Naravo vso objame mir, — Na pašnik širni gre pastir, — Ki spal neviden je čez dan; — Pred njim nešteta čeda gré; — Do zörnega se pase dné, — Spet spat potem se vrne v stan. — Kdo čeda ta, pastir kdo zvan? . . .
(*Mesec in zvezde.*)
Jaz poznam bučelice, — Zlate so jim célice, — Zlate perutničice; — Brze so kot ptičice. — Najbolj čudno pa je to: — Le po noči méd beró, — Vendar solnce seva jim, — Bučelnjak ogreva jim. — Vsákdo jih je videl že, — Kdo pové pa njih imé? (*Zvezde.*)
Je ena skleda graha, pa se po vsem svetu spaha. (*Zvezde.*)
Kaj vidiš na nebu in na prsih mnogih ljudij? (*Zvezdo.*)
Črna ovca vsa v ognju gorí. Kaj je to? (*Zvezdna noč.*)
Glej, tam je svitla zvezdica, — Na nebu se blišči svetló; — Če ji odpade glavica, — Pa ti porečeš nam takó: — To je pa moja sestrice, — Oj, naša pridna deklca.
(*Danica, Anica.*)
Na kateri cesti ni nobenega prahú? (*Na rimski cesti.*)
Na kateri cesti ni peska? (*Na rimski cesti.*)
Katera li je tista pot, — Ki vsemu svetu znana, — Enaka vidi se povsód, — Od zvezd oblesketána, — Objema že tisoče let — Višine in globine; — Le če vesoljni mine svet, — Tud' ona ž njim izgine — Dasi je neizmerno dolga in široka, — Po njej ne hodi živa noga, bič ne poka. (*Rimska cesta.*)
Kaj teče brez nog? (*Čas.*)
Kaj se ne dá za ves svet kupiti. (*Zgubljeni čas.*)
Hrast ima dvanajst vej; na vsaki veji so po štiri gnezda; v vsakem gnezdu je po sedem mladih ptičev in vsakemu ptiču je drugače imé. Kaj je to?
(*Leto, meseci, tedni in dnevi.*)
Dnij vrsto, več kot sto, — Besedica ti znači; — Naglás ji predružači, — In kaj sedaj — Pové ti naj? — Nič drugega kot — to? (*Léto — letó.*)
Beseda znači letni čas, — A predružači ji naglas, — Na hip dobiš drevo. — Ugani kaj je to? (*Jesén — jésen.*)

Kdo zna zidati most brez lesá, kamna in železa? (*Zima.*)

V katerem mesecu jedó kmetje najmanj? (*V februarju.*)

Kateri mesec je najkrajši? (*Maj.*)

Mnogo jih je, ki me želé; a mnogim sem tudi dolgočasen, kadar pridem. Potrebujem mnogo prostora, ker v sebi imam cel „ar“. Imam enajst bratov; a malo jih je, ki bi bili ves čas tako otožni, kakor sem jaz, dasi je sv. Hilarij moj sin. Kdo sem? (*Januar.*)

Kdaj je kmetom najbolj dolg čas? (*O kresu.*)

Danes te še s prvim svitom — Jasnih, vedrih lic obišče, — Jutri z žalnim pa nakitom, — Rosnih že očij te išče — Res premembe prav velike — Njemu so samó igrače, — V njem pa samem ni razlike — Ti le zoveš ga drugače. (*Dan.*)

Nikdar ni bilo, nikdar ne bo, pa vendar je Kaj je to? (*Današnji dan.*)

Kdaj po Kristusovem rojstvu solnce ni zašlo? (*Danes.*)

Kdaj je bil dan najdaljši? (*Ob času Fozueta, ko sta solnce in luna na nebu obstala.*)

Pridni me radi imajo, leni me mrzú, onim sem ljub in drag, tem sem neprijeten. Kdo sem? (*Futro.*)

Eden za drugim — Tččeta, — Níkdar se vjeti — Nččeta. (*Dan in noč.*)

Gre skozi okno in ga ne odpre. Kaj je to? (*Svitloba.*)

II. Goro- in vodopis.

Česa Bogu ni bilo mogoče ustvariti? (*Dveh hribov brez doline.*)

Besedica pomena dva, — Ki prav različna sta, ima, — Samoten se prvi zove kraj, — Kjer zemlja rodovitna ni, — Kjer revno ljudstvo le živí, — Pomen pa drugi je ime — Za vse stvari, ki so lepé. (*Kras.*)

Me zvedeti miče, — Kakó se ta kliče, — Ki silno visoko tri čela drží, — Vedno na eni pa nogi stoji. — Brez mere in plače piti rad dá. — Sloveniji zvest je do konca svetá. (*Triglav.*)

Sam reka res bistra, če v meni je „č“, — Pritečem z Goriške v Jadransko morjé; — A z „r“ pa beseda ti reko pové, — Ki v Savo izliva Gorenjske vodé. (*Soča — Sora.*)

Najdi besedij petero, — Besedij s pomenom raznim! — Vsaka nosi štiri črke, — Razven drugé vsem jednake. — Vtakni „a“ v besedo prvo — Najdeš žensko krstno ime, — Kakor v belih Kranjcih slóve. — Vtakni „e“ v besedo drugo, — Najdeš reč potrebno, važno — Pri kupčiji in obrti. — Vtakni „i“ v besedo tretjo, — Najdeš dražestno dišavo, — S katero se mrlíč mazili. — Vtakni „o“ v besedo dalje, — Najdeš nepoznano bitje, — Ki nekatere v spanju muči. — Vtakni „u“ v besedo zadnjo, — Najdeš reko valovito, — Polslovensko in polnemško. (*Mara, mera, mira, mora, Mura.*)

Morje ni, suho ni; ladije ne plavajo po njem, a tudi ljudje ne mogó po njem hoditi. Kaj je to? (*Močvirje.*)

Katere bolezni še ni bilo v nobeni deželi? (*Morske bolezni.*)

Izpusti reki prvi glas, — Dobodeš reč, ki kaže čas! (*Mura — ura*)

Kakšnih kamenov je največ v Dravi? (*Mokrih.*)

III. Politični zemljepis.

Svet nosi, pa visi na steni. (*Zemljevid.*)

Katera mreža je najdaljša? (*Brsojavna.*)

Dvozložna beseda pové — Dežele slovenske imé; — Če zadnji pa zlog izpustiš, — V deželi tej mesto dobiš. (*Kranjsko — Kranj.*)

Sam ptica mogočna, — Visoko letim, — Sem mnogim nevarna, — Od ropa živim. — Trg kranjski pa ima — Prav isto imé — In komur je znano, — Le naj je pové.

(*Postojna.*)

Kje ima Kranj prednost pred Ljubljano? (*V besednjaku.*)

„G“ slavnih je mož domovina, — „K“ znano je radi izbornega vina.

(*Grško — Krško.*)

Prijetna na Kranjskem sta kraja, — Ljubljčan pohaja ju rad —; — Na drevju oboje nahaja — Se, — vendar drevesa ni sad. (*Šiška — Fežica.*)

Izumi dolnjsko vas, katere ime obstoji iz desetih črk. Prve tri črke ti dadó ime gorenjske vasi; druge tri črke značijo del živalskega telesa in ostale štiri črke značijo pri vsaki liši potrebno tekočino. Ako pa samoglasnik v sredi druge besede spremeniš v samoglasnik, ki je v sredi prve besede, dobodeš samostalnik s prilastkom. Katera dolnjska vas je to? (*Dob — rep — olje — Dobropolje.*)

Kaj je v sredi Maribora? („i“)

V avstrijski lepi domovini — Kot glavno mesto me dobiš; — Poguben v gozdu sem zverini, — Če zlog moj prvi izpustiš. (*Celovec — lovec.*)

Je znano mi mesto na severu tam, — A veš-li, katero jaz v mislih imam? — Pri vratih me vsakih gotovo dobiš, — Če črko le zadnjo pri mestu spustiš. (*Praga — prag.*)

Ob morju je mesto veliko, — Začenja mu s „t“ se imé. — Na rokah in nogah imaš jih, — Kar s „p“ ti beseda pové. — In znan zakrament ti označi — Beseda, ki s „k“ se glasi, — Drevo pa spomladi pokaže, — Kar z „b“ nam beseda velí.

(*Trst — prst — krst — brst.*)

Kje se čuje petelin, kadar zapoje, v tri dežele?

(*V Zemunu; čuje se v Srbijo, Hrvatsko in Ogersko.*)

Povej mi mesto na Moravskem, — Ki zloge kratke tri ima; — Zlog prvi vas pomeni Kranjsko, — Orodje drobno prva dva, — In kar ognjenik izmetava, — Povesta zloga zadnja dva. (*Iglava.*)

Kratka beseda — Vas ti pové, — Zdaj pa dodaj ji — Črkici dve, — Znano pripravo — S tem zadobiš, — Lahko pa v reko — Jo spremeniš. (*Ig — igla — Iglava.*)

Kateri človek ti pové svojo slabo lastnost, ako narobe bereš njegovo imé?

(*Turk — krut.*)

N.

Razdelitev učne tvarine iz verouka na ljudskih šolah.*)

I. Splošno. 1. V ljudski šoli naj se vzporedno uči katekizem in biblične zgodbe, tako, da bodi vedno glavna reč katekizem, biblične zgodbe pa izdaten pomoček. V nižjih razredih (oziroma oddelkih) so zgodbe podlaga, na katero se naslanjajo katekizmove resnice; v višjih razredih (oziroma oddelkih) pa se posebej in samostalno učijo zgodbe, vendar-le v razlago in potrjenje tu že večinoma znanih katekizmovih nauk. V sredini torej (v III. razredu — 3. in 4. šolskem letu) naj bi se glavna skrb obračala na katekizem. Nekaj zgodbic (z resnicami vred) se otroci naučé že v I. razredu, v drugem naj se še pomnožé, in sicer iz stare zaveze ne veliko, tem več pa iz nove; v tretjem razredu naj bi se zgodbe večinoma le ponavljale, katekizmov tekst pa prav dobro prisvojil. V IV. razredu naj se pa zopet močno gojé svetopisemske zgodbe, katekizem pa pridno ponavljaj.

2. Kot neka normala za razdelitev učne tvarine bodi štiri razredna ljudska šola, ker je nekako v sredi najbolj in najmanj razvitih ljudskih šol. V popolnejših šolah naj se označena tvarina poučava natančneje in obširneje,

*) Ta načrt je objavil „Ljubljanski Škofijski List“ v 6. letošnji številki. Priobčujemo ga katehetom in učiteljem v uporabo.

v preprostejših šolah pa se po potrebi kaj skrči ali premeni, po lastnji oddelkov ali skupin.

3. Vsako leto pridi na vrsto ves katekizem! Vzroki so ti-le *a*) Metodika zahteva, da izbiramo manjšim učencem lažja vprašanja; tako izbiranje ima pa le pravi pomen, ako se more izbirati iz vsega katekizma (v posameznih delih je premalo lahkega). *b*) Za detinsko življenje je važen ves katekizem, vendar le toliko, kolikor je za detinska leta umerno in potrebno — torej zopet izbiranje! *c*) Tudi pri drugih predmetih se uči vsa tvarina v koncentričnih krogih (v naravoslovju, n. pr. ne jedno leto živalstvo, drugo leto rastlinstvo, tretje minerologija itd., marveč iz vseh oddelkov se izbira za vsako leto rabna snov. *č*) V manj razvitih šolah se mora učiti v oddelkih; kako bi bilo neredno, ko bi ena skupina imela čisto drugačno tvarino nego druga.

4. V obče se pa tudi sme reči, da katekizem primeroma več naklada prvencem, nego učencem višjih razredov. Torej ne smemo že itak težke naloge malim še obteževati. Zatorej ne preveč bibličnih zgodb pri začetnikih, še zlasti ne iz stare zaveze, kar jih ni neobhodno potrebno za pojasnjevanje verskih resnic! Zgodbe se morajo namreč tudi metodično obravnavati, sicer nimajo prave koristi; za to pa ni dovolj časa, ne da bi se zanemaril katekizem. Zato bi morda kazalo v sredini šolske dobe z zgodbami nekoliko počakati, pa katekizem temeljito predelati, to še tembolj, ker je treba učence pripravljati za svete zakramente (morda nekateri tudi poprej izostanejo); zgodbe se torej dajo še odkladati, katekizem pa ne. Da bi kar vsak katekizmov nauk izvajali iz kake biblične zgodbe, bi bilo morda metodično, a na srednji stopinji ne več tako potrebno, v obče pa tudi neizvedljivo; saj so to storili že oni, ki so nam spisali katekizem. (Saj ima tudi pri svetnih predmetih takozvani „kazalni pouk“ v višjih razredih drugačno obliko.)

5. Ker je tako malo časa na razpolago, bi morda kazalo, da bi se ne učili v višjih razredih evanĝelija posebej, marveč le bolj natančno vse zgodbe nove zaveze, v kronološki zvezi. V nekakšno nadomestilo naj bi se pri obravnavi dotične zgodbe ali skrivnosti opozorilo na to, da se bere tudi v cerkvi, in če o posebni priložnosti, naj bi se omenilo tudi to. Vsekako bodo evanĝeljski odlomki mladini še bolj jasni, ako ji je znana dotična zgodba v obširnejši celoti.

II. Razdelitev učne tvarine za štirirazrednico:

Razredi	1.	2.	3.		4.	
			1. odd.	2. odd.	1. odd.	2. odd.
Leto	1.	2.	3.	4. (4. 5.)	5. (5. 6.)	6. (7. 8.)
Učnih ur	1	1	2	2	2	2

I. r a z r e d (1. šolsko leto).

1. Znamenje sv. križa in nauk o Bogu in sv. Trojici. Vpr. 29—32.
2. Ustvarjenje sveta; še ne po šestdnevni razdelitvi, marveč nazorno naštevanje reči, katere je Bog ustvaril (nad nami, okrog nas, nežive, žive...) — Bog je več en, n e s p r e m e n l j i v, v s e m o g o č e n. Vpr. 18., 19., 23., 33., 34.
3. Ustvarjenje angelov. Bog je z g o l j d u h. Vpr. 17., 35—44.
4. Ustvarjenje človeka in raj. Bog je n e s k o n č n o d o b r o t l j i v. Vpr. 26., 45., 46., 49.
5. Greh prvih starišev. Bog v s e v e d e n i n p o v s o d p r i č u j o č. Vpr. 20, 21, 52. (Kdo in kako stori greh. Vpr. 179., 180.)
6. Kazen za greh. — Bog je n e s k o n č n o p r a v i č e n. Vpr. 25.
7. Kajn in Abel (da se pokažejo nasledki greha). Vprašanje 54.
8. Bog obljubi Odrešenika. Bog je n e s k o n č n o u s m i l j e n. Vpr. 27., 57—59., 61., 64.
9. Angelj Gabrijel naznani rojstvo Jezusovo. Vpr. 65., 67.
10. Rojstvo Jezusa Kristusa. Vpr. 68.
11. Pastirji pri jaslicah. Modri iz Jutrove dežele: Jezus obrezan in v templju darovan. Jezus beži v Egipt. Vpr. 69., 70.
12. Dvanajstletni Jezus v templju. Vpr. 71.
13. Janez Krstnik. Janez krsti Jezusa. Vpr. 72., 73.
14. Jezus je učil v Sveti deželi tri leta, kako moramo živeti, da se zveličamo. Vpr. 74 (pri slabših učencih še ne doslovno.)
15. Jezus blagoslovi otroke.
16. Jezusov prvi čudež v Kani. Jezus utolaži vihar na morju; nasiti 6000 mož. Jezus ozdravi slepca v Jeruzalemu; obudi mladeniča v Najmu.
17. Jezusovo trpljenje. Vpr. 76. Jezus potí krvavi pot; Jezusa vjamejo in v smrt obsodijo; Jezus je bil bičan, s trnjem kronan in v smrt obsojen; Jezus nese težki križ in je križan. Vpr. 77—80.
18. Jezusa položijo v grob. Vpr. 81.
19. Jezus vstane od mrtvih. Vpr. 84.
20. Jezus gre v nebesa. Vpr. 85., 87., 88.
21. Jezus pošlje sv. Duha. Vpr. 89., 90.

Učijo naj se: Oče naš, Češčenamarijo, Čast bodi Očetu, apostolsko vero, šest resnic, deset božjih zapovedij, sedem svetih zakramentov, poglavitni grehi, štiri poslednje reči. Pozdrav: „Hvaljen bodi Jezus Kristus.“ Mala molitvica k angelju varhu.

(Konec.)

D o p i s i.

Z Goriškega. Kdor hoče zvedeti in spoznati, kake pobaline ima goriško „napredno“ učiteljstvo med seboj, naj dobi kje „Učiteljskega Tovariša“ št. 18. Tu najde dopis z Goriškega, iz katerega lahko spozna značaj in mišljenje naših „naprednih“ tovarišev. Na popolnoma pobalinski način, kakor delajo najbolj surovi in podivjani ljudje, napada v onem dopisu nek goriški učitelj svoje tovariše samo radi tega, ker so sklenili združiti se in si osnovati podružnico „Slomškove zveze“. Da pri tej priliki udriha dopisnik zajedno tudi po častiti duhovščini, razume se, saj to je pri naših „naprednih“ učiteljih glavni znak njihove „naprednosti“ in „pr f . . .“, „proč s farji“ je njihov bojni klic. Mesto, da bi bil dotični dopisnik izrazil v dostojni obliki svoje pomisleke proti ustanovitvi podružnice, izbral si je za svoje orožje obrekovanje, sumničenje in zmerjanje ne samo dotičnih učiteljev, ampak tudi duhovščine. Že iz tega, da ne zamudé nobene prilike, udariti po duhovnikih, se vidi njihovo neomejeno sovrašтво do tega stanú. S tako podlostjo in lopovščino se odlikujejo naši „napredni“ tovariši na Goriškem! In zakaj vse to? Brez najmanjšega povoda. Ali se ne kaže v takem ravnanju terorizem in nasilstvo? Kdaj smo mi napadali nje, ker imajo svoje društvo, svojo „Zavezo“! Ali nima vsakdo pravice pristopiti k onemu društvu, ki deluje v blagor človeške družbe? „Slomškova zveza“ ima najlepši namen delovati z združenimi močmi za blagor učiteljstva, za blagor šole in za blagor naroda sploh. Njeno glasilo ne seje, ne širi razdora in sovrašтва po slovenskih in hrvatskih deželah, kakor dela neki drugi list v škodo našemu stanu in narodu sploh.

Ti naši neotesani širitelji sovrašтва in prepira bi le hoteli, da je ves svet tako hudoben, kakor so oni; vest jim ne dá mirú, zato rogovilijo in udrihajo okoli sebe, kakor znoreli. Kdor ne misli in dela, kakor oni, udri po njem! Kakor Wolf et C.

Mi jih sicer dobro poznamo te naše „junake“ in baš zato ne moremo ž njimi sodelovati, toda potrebno je, da jih tudi drugi spoznajo, da si ne bodo napačno tolmačili naše razmere. Mi ljubimo mir, ne napadamo in ne izzivamo nikogar, zato zahtevamo pa, da se nas pusti v miru, da delamo po svoji vesti in svojem prepričanju. Mi hočemo hoditi po poti, ki je edino prava, po poti vzajemnega delovanja z duhovščino in ljudstvom, po poti, ki nam jo kaže vrli „Slovenski učitelj“.

Vse zmerjanje in rogovilenje naših „naprednjakov“ nas od tega ne odvrne, marveč še utrdi, ker ravno v tem vidimo njihovo slabost. Pač pomilovanja vreden oni, ki hoče svoje prepričanje vsiljevati drugim na tak način, kakor delajo „napredni“ voditelji goriških učiteljev — z gorjačo! Sram vas bilo!

Prepričani smo, da je z nami jednega mišljenja velika večina goriškega učiteljstva, le poguma je premalo; bojé se terorizma in maščevalnosti (liberalizem!) „naprednjakov“, ki so vladajoča stranka.

Upati pa je, da se na bolje obrne, da se tudi njim odpró oči ter neustraseno vstopijo v našo vrsto. Z barvo na dan! Doslej smo hodili v temi; nismo se poznali niti med seboj, še manj so nas drugi poznali. Sedaj je pa prišel čas, da stopimo na svetlo in se borimo za pravico in resnico, ki je še vselej zmagovala.

Iz Idrije. „Podružnica Slomškove zveze“ je priredila dné 27. junija t. l. svoj drugi shod na Vojskem. Dasi je pot dolga in težavna, sešlo se je vendar le lepo število udeležencev. Ker je bila omenjeni dan tudi dekanijska vizitacija, udeležili so se vsi izletniki ob 8. uri sv. maše, katero je daroval č. g. dekan M. Arko. Po sv. maši smo bili navzoči pri izpraševanju iz krščanskega nauka. Ko so otroci odšli, pričeli smo s svojim zborovanjem.

Predsednik g. Iv. Vogeljik pozdravi vse navzoče ude, posebej pa še g. Antona Plesničarja iz Trebuše, kateri je kot gost tudi počastil naše zborovanje. Izrazil je svoje veselje, da se tudi gospodje duhovniki radi udeležujejo naših zborovanj ter s tem pokažejo, da niso nasprotniki šoli in učiteljstvu, temveč s tem očitno kažejo, da jim je mnogo na tem, da bi učitelji in duhovniki delovali vedno in povsod v najlepši slogi. Nadalje se je gospod predsednik spomnil prevažnega koraka, katerega je storil Nj. c. in kr. Visokost prestolonaslednik Fran Ferdinand, ko je iz lastnega nagiba prevzel pokroviteljstvo nad „Katoliškim šolskim društvom“. Ker je visoki gospod s tem činom počastil vsa katoliška šolska in učiteljska društva, zaklicali so mu vsi navzoči trikratno „Slava“!

Tajnik g. Avg. Šabec prebere zapisnik zadnjega shoda, ki se odobri ter pismeni pozdrav podpornega člana gosp. Josipa Jegliča.

Nato je katehet g. Fr. Oswald prebral svoj sestavek „Ljudska šola in verske vaje“. Gospod poročevalec je pregledno zbral vse postavne določbe, ministerske ukaze in odloke deželnih šolskih svetov, ki se ozirajo na verske vaje šolodolžnih otrok. Razdelil je svoje poročilo v več odstavkov s primernimi naslovi, kakor n. pr. „Križ v šoli“, „Molitev pred poukom in po pouku“, „Nadzorstvo pri

bogoslužnih vajah“ itd. Ko je gospod poročevalec končal, omenil je g. Šabec neke posebne določbe, katero je svoj čas izdal štajerski deželni šolski svet; J. Novak pa je želel natančnejega pojasnila gledé zamujanja šolske maše. Ko je gospod poročevalec odgovoril na stavljeno vprašanje, zahvalil se je gospod predsednik g. katehetu za temeljito sestavljeno in zanimivo poročilo, katero pač zasluži, da je objavi „Slov. učitelj“.

Konečno se sklene, da bode prihodnji shod dné 26. sept. t. l. na Gorah. Pri-merno predavanje je obljubil g. Vogeljik.

Iz Šentjerneja. Dné 4. julija smo imeli tu znamenito šolsko slavnost; blagoslovljenje temeljnega kamna za novo šolsko poslopje. S tem se je vendar srečno pričela prepotrebna zgradba. Šent-Jernej-ska fara na Dolenjskem je zelo velika, šteje čez šest tisoč duš in ima 56 vasi. Ima pa zelo majhno staro šolsko poslopje, katero se je iz stare mežnarije razširjevalo in prezidavalo.

Ko je prišel podpisani 4. oktobra 1871 sem za učitelja, je vedno in pri vsaki priliki nagovarjal ljudi, da bi staro šolo ali popolnoma prezidali ali pa novo postavili. Vse je šlo le bolj polževo pot.

Ko je bil za c. kr. okrajnega šolskega nadzornika gospod Frančišek Gabršek v Krškem, je od šolskega vodstva dobil mnogo dopisov radi nove šole, ter je podjetje hvalevredno podpiral in dosegel je vsaj toliko, da se je sprejel nek znesek v srenjski proračun za zidanje prihodnje nove šole.

Tudi pozneje poslujoči c. kr. okrajni šolski nadzornik preč. g. Andrej Šest imel je veliko pisarije in dela z našo toliko zaželjeno novo šolo. Da so gg. okrajni glavarji v Krškem, kakor gospod Schönewetter, Weiglein, Schönberger vse te prošnje za stavbo nove šole v Šent-Jernej-u podpirali, ni treba omenjati. Hvala

Bogu, pod novim nadzornikom g. Antonom Maierjem in novim c. kr. okrajnim glavarjem Jožefom Oreškom pa se poslopje že gradi.

Ko so dné 4. julija t. l. šolski otroci prišli od procesije za sveto leto, smo kar v sprevedu šli k stavbinskemu prostoru, kjer je vpricho šolske mladine in mnogo drugega ljudstva blagoslovil preč. gospod dekan Fettich-Frankheim temeljni kamen. Z odlokom 5. dec. 1898, št. 5847, je dovolil presvitli cesar, da se sme šola imenovati: „Cesar Fran Jožefova šola.“ Predno je bil temeljni kamen za novo šolo blagoslovljen, je preč. gospod dekan ogovoril šolsko mladino in druge navzoče ter razjasnil pomen te redke slavnosti, in prebral na pergamentu napisano sledeče:

Zidala se je nova šola v Šent Jerneju 1901. Tedaj je bil na papežkem prestolu Leon XIII., avstrijsko cesarstvo je slavno vladal cesar Franc Jožef I., v ljubljanski škofiji je pastiroval knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, v šent-jernejski fari pa duhovniki: župnik in dekan Anton Fettich-Frankheim, kapelana Franc Juvan in Franc Zorko, občini je načeloval župan Jožef Poljanec, v šoli pa so delovali gg.: nadučitelj Janez Saje, učitelj Karol Trost, Janez Gantar, učiteljice gospa Karolina Bervar-Trost, gospica učiteljica Gizela Tavčar in Frančiška Tavčar.

Ta spis na pergamentu se je v kositaro škatljico položil in zraven v papirju zavil sedaj veljaven denar. Vse to se je vzdalo v temeljni kamen, ki ga je gospod dekan blagoslovil.

Šolska mladina in mi smo se na to razšli, delavci pa veselo naprej delajo.

Poslopje bode pripravljeno za štiri razrede. V pritličju bode stanovanje za nadučitelja, pisarna, in še tri sobe za stanovanje vsem trem učiteljem. V prvem nadstropju pa bodo štiri lepe učne sobe. Poslopje obeta biti prav krasno.

Šola bo stala na zemljišču gospoda Jožefa Tavčar in njega gospe Jozefe Tavčar rojene Zagorc, ki sta kot prijatelja šole ta svet prodala za stavbo nove šole, in leži ob veliki cesarski cesti nasproti poštnega poslopja.

Stavbo je prevzel g. Valentin Schagnetti iz Vidma pri Krškem za 38.000 K in upa, da je bode že to leto izgotovil.

Denar smo že prej nabrali in je shranjen pri c. kr. glavarstvu v Krškem. Zaradi tega pa stavba dobro napreduje. Bog daj svoj blagoslov tem, ki zdaj zidajo in delajo; pa tudi onim, ki bodo v novi lepi šoli podučevali nežno mladino. Pisatelj teh vrstic bode gotovo že preje odložil svoj težavni posel.

Janez Saje, nadučitelj.

Iz Ljutomera. Z zborovanjem dné 6. dec. 1900 nastopilo je ljutomersko učiteljsko društvo 30. leto svojega obstanka. G. Lassbacher iz Veržeja je nadaljeval svoje potovalno poročilo. Prišla je pri tem zborovauju na vrsto črta Feldkirch-Zürich-Pariz. Omenil je tudi zgodovino samostana v Einsiedeln na Švicarskem, izobraževalne zavode v Zürichu in nekoliko o pariškem mestu v obče. — Pri zborovanju dné 10. jan. t. l. seznanil nas je z največjimi imenitnostmi v Parizu, kakor so nekatere javne palače, cerkve, trgi in pa „Eiffelthurm“; popisal nam je tudi izlet v Versailles. — Pri zborovanju dné 7. marcija popisal nam je pariško razstavo v obče, posebno pa še njene palače, paviljone držav, dvorano za stroje, razstavo za obleko, rudokope, železnice, vojaštvo itd. Avstrijske šolske razstave pa ni mogel najti, bila je celó skrita. Vsakokrat smo si ogledali dotične slike. Govornik zasluži za poučno in poljudno predavanje vso hvalo.

Iz logaškega okraja. Okrajna učiteljska konferenca za logaški okraj se je vršila letos dné 8. julija na Rakeku. Pred

konferenco je daroval g župnik Jakob Ferjančič sv. mašo po rajnem nadučitelju Ivanu Poženelu in na njegovem grobu mu je odkrilo logaško učiteljsko društvo spomenik. Ob grobu se je spominjal rajnega v primernem govoru predsednik g. Jos. Benedek in učiteljstvo je zapelo dve žalostinki.

Ob 10. uri je otvoril c. kr. okrajni šolski nadzornik g Ivan Thuma konferenco ter omenil, da ga je vis. c. kr. ministerstvo imenovalo zopet za nadaljnih šest let okrajnim šolskim nadzornikom, kar je zbrano učiteljstvo z burnimi slavklici radostno pozdravilo. Spominjal se je na to izprememb pri c. kr. deželnem šolskem svetu, imenomoma je omenil v pokoj stopivšega c. kr. deželnega šolskega nadzornika Jos. Šumana, umrlega dvornega svetnika Jos Merka, novih deželnih šolskih nadzornikov P. Končnika in Fr. Hubada ter novega referenta viteza Kalteneggerja, prav tako se je spomnil tudi v pokoj stopivšega predsednika c. kr. okrajnega šolskega sveta, okrajnega glavarja g Del Cotta ter novega okrajnega glavarja Tekavčiča. Nato je predstavil učiteljstvu na novo imenovane učne osebe tega okraja, imenomoma nadučitelj A. Šesta, J. Jegliča in J. Bajca, učiteljice J. Tavzes, A. Lapajne in K. Burnik ter pomožna učitelja I. Gnezda in A. Hribarja. — Svojim namestnikom je imenoval nadučitelja A. Šesta, zapisnikarjem pa sta bila izvoljena Iv. Vogelnic in A. Šabec. — Nadzornikovo poročilo o nadzorovanih šolah je bilo jako zanimivo in poučno. S svojimi stvarnimi opazkami je pokazal, da je izkušen šolnik in da je njegova edina želja, da bi se šolstvo tega okraja povzpelo do vrhunca. Vsakega učitelja, ki ima le trohico veselja do svojega vzvišenega poklica, so morali zanimati modri nasveti in navodila, katera je podajal zbranim udeležencem. Bog nam ohrani tako vrlega

nadzornika še prav mnogo let! Ko je prebral še nekatere važnejše odloke deželnega in okrajnega šolskega sveta, prešli smo k nadaljni točki dnevnega reda, k nasvetom gledé spremenitve učnih načrtov. Pri tej konferenci so se pretresovali učni načrti za nerazdeljene dvorazrednice (poroč. J. Jeglič), za razdeljene dvorazrednice (por. M. Kabaj), za nerazdeljene trirazrednice (poroč. J. Benedek) in za razdeljene trirazrednice (poroč. H. Likar) ter o ženskih ročnih delih (poroč. M. Gostiša). Debata je bila pri posameznih predmetih zelo živahna, katere so se posebno udeleževali poročevalci, nadzornik Iv. Thuma, A. Šest, K. Matajč, J. Novak, B. Schuller, J. Turk i. dr. Nekatero važnejšo spremembo, katere so se nasvetovale in sprejele, bi bile sledeče: Na dvorazrednicah naj se v II. razredu nižje skupine opusti sklanjanje samostalnikov s pridevniki. Na dvo- in trirazrednicah naj se v prvem šolskem letu opusti deljenje in merjenje. V nižji skupini II. razreda naj se ozira na prehajalne in neprehajalne glagole, v višji skupini pa naj se šele obravnavajo dovršni in nedovršni glagoli. Računanje z ulomki naj se na dvo- in trirazrednicah omeji le na najpotrebnejše, ker so brez posebne praktične vrednosti. Tudi snov o skrčenih in zloženih stavkih naj se omeji le bolj na pojem o istih. Stavilo se je še več drugih nasvetov, katerih nekateri so bili sprejeti, a nekateri pa tudi odklonjeni. — Med razpravo je došel brzozaven pozdrav c. kr. okrajnega glavarja, za kar se mu je zbrano učiteljstvo istim potem zahvalilo ter mu ob jednem častitalo k imenovanju okrajnim glavarjem. — Nadučitelj Turk je poročal o stanju okrajne učiteljske knjižnice, ki šteje 962 del v 1234 zvezkih. Izposodilo si je 28 učiteljev 91 knjig. Dohodkov je imela knjižnica 396.24 K, izdatkov 395.69 K; torej 0.55 K prebitka. Pregledovalcem ra-

čunov sta bila voljena A. Jannochna in J. Novak, v odbor pa J. Turk, A. Pin, I. Šega, L. Punčuh in E. Pehani. — V stalni odbor so bili izvoljeni J. Benedek, J. Turk, H. Likar, P. Repič in I. Šega. — Ker je bil s tem dnevni red končan, zaključil je gospod nadzornik zborovanje z zahvalo poročevalcem za njihova poročila in udeležencem za njihovo sodelovanje pri posvetovanjih ter pozval navzoče, da zakličejo najvišjemu zaščitniku šolstva Nj. Vel. presvetlemu cesarju Francu Jožefu I. trikratni slava! Po odpeti cesarski pesmi zahvalil je nadučitelj A. Šest gospoda nadzornika za spretno vodstvo konference, za dobrohotne opomine in prijateljske nasvete ter pozval na-

vzoče, da mu zakličejo slava! — Po konferenci se je udeležilo učiteljstvo skupnega obeda v gostilni Sebenikarja. Prvi je nazdravil nadučitelj J. Benedek gospodu c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku (netaktna pa je bila govornikova „cifra“ zahvala učiteljstvu idrijskega okraja), gospod nadzornik je napil učiteljstvu in g. Matajc še posebej navzočemu nežnemu spolu. — Po obedu je bila v dvorani imenovane gostilne veselica, katero je priredil postojinski salonski orkester v korist „Cesar-Franc-Jožefovi ustanovi za učiteljske sirote.“ Vse godbene in pevske točke izvajale so se z največjo fineso ter v popolno zadovoljnost navzočega občinstva. L.

Šolske vesti.

Izpremembe pri učiteljstvu ljudskih šol. Vodjem nove III. deške mestne šole v Ljubljani je imenovan g. Jožef Majer, doslej zač. vodja na prvi mestni šoli. Učitelji na isti šoli so imenovani: gg. Karol Simon, doslej nadučitelj v Velikih Laščah, Fran Marolt, učitelj na Brdu, Viktor Jaklič, učitelj v Šent Vidu nad Ljubljano, Levec Ivan, nadučitelj v Radečah pri Zidanem mostu. — Definitivni učitelji oziroma učiteljice pa so imenovani: gosp. Jan. Gantar v Št. Jerneju, g. Jan. Tscherne v Goteinicah, gdč. Jožefa Kreiner v Srednji vasi pri Kočevju, gdč. Ema Schitnik in gdč. Zofija Zajc na Jesenicah in sicer vse na njihovih dosedanjih mestih. — Definitivna učiteljica v Dolu gdč. Helena Junovicz je kompetenčnim potom premeščena na deklško ljudsko šolo v Kočevju in definitivni učitelj gosp. Franc Maurin iz Planine okraj Črnomelj v Svetli Potok. Definitivna učiteljica g. Kri-

stina Schuller v Šmartnem pod Šmarno Goro se je odpovedala službi, kar se vzame na znanje. Gdč. Franja Tavčar iz Cirknice je imenovana učiteljico v Št. Jerneju, učiteljska kandidatinja Darinka Franke pa učiteljico v Škocjanu. G. nadučitelj Fran Gabršek je imenovan proviz. vodjem na prvi mestni šoli v Ljubljani, Iv. Krulec pa proviz. vadniškim učiteljem v Ljubljani.

Izpremembe pri srednješolskem učiteljstvu. Naučni minister je podelil učiteljsko službo na državni gimnaziji v Kočevju začasno vpokojenemu profesorju g. Ed. Philippu, profesorju na novo-meški gimnaziji g. dr. Pipenbacherju učiteljsko službo na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, prof. dr. Iv. Tertniku v Mariboru mesto na II. državni gimnaziji v Ljubljani. Dalje je imenoval za redne učitelje g. Antona Jošta v Pazinu za Kočevje, g. Iv. Maselja v Ljubljani za Novo mesto, g. Karola Schrantzerja za

realko v Ljubljani in g. Antona Zupana za gimnazijo v Kranju. — Profesor na gimnaziji v Kranju gosp. Leopold Poljanec je premeščen na gimnazijo v Maribor, suplent na gimnaziji v Gorici, gospod Fran Žnideršič je imenovan profesorjem istotam. Za gimnazijo v Kranju je imenovan kot redni učitelj dosedanja provizorični učitelj g. Fel. Aprissnig v Trstu.

Sklep šolskega leta na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani je bil 3. julija. Nemški „Jahresbericht“ prinaša profesorja dr. Jos. Šorna spis „Einige Bemerkungen zum ‚Liber memorialis‘ des L. Ampelius“. — Na zavodu je poučevalo 25 učnih močij za obligatne šolske predmete in pet za neobligatne: Začetkom šolskega leta je bilo na zavodu 628 dijakov. Koncem šolskega leta jih je bilo še 594, med njimi Ljubljančanov 161, Kranjcev sploh 339, ostali so rojeni v bližnjih deželah. Slovenski materni jezik je imelo 491 dijakov, nemški 101 in laški 2. Katoličanov je bilo 591, evangeliška 2, grško-katoliški 1. Prvi red z odliko je dobilo 59 dijakov, prvi red 402, ponavljalni izpit 62, drugi red 50, tretji red 18, neizprašani so ostali 3. Prihodnje šolsko leto se prične 18. septembra s slovesno sv. mašo.

Na c. kr. moškem učiteljišču v Ljubljani je bilo koncem leta 94 gojencev, in sicer v I. letniku 23, v II. 25, v III. 25, v IV. 21. Izmed teh je prebilo 73 z dobrim uspehom, 5 z nezadostnim uspehom, 16 jih pa sme ponavljati izpit v jeseni. — Na c. kr. ženskem učiteljišču je bilo koncem leta 161 gojenk, in sicer v I. letniku 40, v II. 40, v III. 41 in v IV. 40. Izmed teh je prebilo leto 155 z dobrim uspehom, 1 z nezadostnim uspehom, 3 smejo ponavljati izpit v jeseni, 2 ste pa ostali neklasificirani radi boleznim.

Zrelostni izpiti na c. kr. moškem učiteljišču v Ljubljani so se vršili dne 4., 5., 6. in 8. julija. Oglasilo se je bilo 21 javnih gojencev četrtega letnika in 3 eksternisti. Med pismenimi izpiti sta odstopila dva eksternista, med ustnimi pa eden. Izmed 21 javnih gojencev jih je prebilo 16 izpit z dobrim uspehom (med njimi eden z odliko), 4 smejo ponavljati jeseni izpit iz enega predmeta, 1 je reprobiran na eno leto. Aprobirani so: Alt Aleksander iz Velike Nedelje na Štajerskem (z odliko), Fabinc Franc iz Kostanjevice, Hlebec Karl iz Sevnice, Hren Anton z Dobrepolja, Jamšek Viktor iz Rajhenburga, Jankovič Peter iz Ljubljane, Kalan Franc iz Jame pri Kranju, Levstik Ivan iz Oplotnice, Pirkovič Ludovik iz Ljubljane, Roš Mihael iz Hrastnika, Sterniša Ivan z Zidanega mosta, Šeme Josip iz Gatine pri Grosupljem, Štrekelj Ivan iz Ljubljane, Turk Anton z Raven pri Št. Vidu nad Cirknico, Zahrastnik Vinko iz Radeč pri Zidanem mostu in Zupanc Rafael iz Nove Štife.

Ustni zrelostni izpiti na c. kr. ženskem učiteljišču v Ljubljani so se vršili od 9.—13. julija. Oglasilo se je 39 javnih gojenk in jedna eksternistinja, jedna javna gojenka se radi boleznim ni mogla udeležiti izpita. Izmed 40 kandidatinj prebilo jih je izpit 35 z dobrim uspehom (med njimi 4 z odliko), 5 jih pa sme ponavljati jeseni izpit iz enega predmeta. Aprobirane so: Andolšek Marta iz Radovljice, Bernard Erlinda iz Škofje Loke, Bitenc Ana in Černe Josipina iz Ljubljane, Dragatin Matilda iz Gorice, Derstvenšek Josipina iz Senova pri Rajhenburgu, Enoh Ana iz Radeč pri Zidanem mostu, Fajdiga Marija iz Št. Vida pri Zatičini, Globočnik Bogumila, Grošelj Marija in Janša Marija iz Ljubljane, Kalan Evgenija iz Zalega loga, Kolan Sofija

z Velikih Lašč, Kos Julija iz Rablja, Kovač Marija iz Ljubljane (z odliko), Krašovec Jerica iz Bele cerkve, Lampe Ida iz Metlike, Lapajne Pavla iz Idrije, Mally Ana iz Kranja, Müller Marija in Pfeifer Ana iz Ljubljane, Pleško Ema iz Rudolfovega (z odliko), Poglajen Ana iz Št. Ruperta, Poljanec Ana iz Ptuja, Poschar Terezija iz Jereslave pri Kapeli, Pučnik Sofija iz Kranja (z odliko), Sima Bernardina iz Ljubljane, Skaberne Marija iz Kranja, Svetek Albina iz Ljubljane, Tavčar Gabrijela iz Rudolfovega, Tschadesch Kamila iz Brna, Umberger Ljudmila iz Ljubljane (z odliko), Uršič Marija iz Št. Vida pri Vipavi, Volc Kristina iz Dobja pri Celju in Vidmar Ivana iz Trsta.

Uršulinske šole v Ljubljani so končale dne 13. t. m. letošnje šolsko leto s slovesno sv. mašo v samostanski cerkvi. Šolsko ravnateljstvo je izdalo tiskano letno poročilo, ki prinaša na prvem mestu opis praznovanja sedemdesetletnice Njega Vel. cesarja Franca Jožefa I., zatem pa nadaljevanje jako koristnega spisa „Vrta gospodinja“. Vešča pisateljica M. L. prav spretno opisuje, kaj mora znati gospodinja o hrani. Iz šolskih poročil so razvidni podatki o učilnih zavodih, ki jih oskrbujejo uršulinke. V otroškem vrtcu je bilo 50 deklic. — V njanja ljudska šola je imela v 10 razredih 533 učenk. Za višji razred je sposobnih 421, nesposobnih 100, neizprašanih 11. Slovenska meščanska šola — doselej edina meščanska šola s slovenskim učnim jezikom — je štela 102 učenki, izmed teh je 96 sposobnih, 6 pa nesposobnih za višje razrede. To šolo obiskujejo učenke, ki stanujejo zunaj zavoda, poučujejo se tudi v francoščini in v granju na klavirju in citrah — V notranjo petrazredno ljudsko šolo je hodilo 200 učenk; sposobnih je 166, ne-

sposobnih 28, neizprašanih 6. — Notranjo meščansko šolo, ki je — kakor notranja ljudska šola — združena s penzionatom, je obiskovalo 125 učenk, 116 z ugodnim in 8 z neugodnim uspehom, 1 učenka je neizprašana. Vsi ti zavodi imajo pravico javnosti. Dalje oskrbujejo uršulinke zasebno učiteljišče; letos je bil odprt drugi letnik, ki je imel 18 gojenk. Sprihodnjim šolskim letom se odpre prvi letnik. Sprejemajo se le gojenke, ki stanujejo v penzionatu. Notranje gojenke se poleg šolskih predmetov poučujejo v modernih jezikih in godbi. Šoli odrasle gojenke, ki si želé v teh predmetih svoje znanje izpopolniti, in se vaditi v umetnih ročnih delih in gospodinjstvih opravilih, obiskujejo takozvani prosti tečaj. — Iz letnega poročila tudi izvemo, da je c. kr. mestni šolski svet razpravljal o nadzorovalnem poročilu c. kr. okrajnega šolskega nadzornika z zadovoljstvom vzel na znanje, da se nahaja pouk v uršulinskih šolah v dobrem stanju in da je učiteljstvo vestno in trudoljubivo izpolnjevalo svoje službene dolžnosti. C. kr. mestni šolski svet je zategadelj izrekel učiteljskemu zboru svojo zahvalo in priznanje. Zdravstveno stanje učenk je bilo jako ugodno. Kljub temu, da so se širile v Ljubljani nalezljive bolezni, ni bilo število obolelih učenk večje kot druga leta, v zavodu sploh ni bilo bolezni in izmed 1000 učenk, ki obiskujejo uršulinske šole, je umrla le ena, stanujoča v mestu.

Na moškem učiteljišču v Mariboru se je oglasilo k zrelostnemu izpitu 18 četrtoletnikov, 2 sta odstopila med izpitom, 2 sta dobila preskušnjo, 1 mora ponavljati. Ostalih 13 je prestalo maturo.

Na ženskem učiteljišču šolskih sester v Mariboru se je oglasilo k maturi 20 kandidatinj. Izpit je prestalo 18 kandidatinj, med njimi štiri z odliko in sicer

gdč.: Ježovnik Antonija iz Petrovč, Lubec Olga, hči dvornega svetnika v Ljubljani, Schreiner Mila, hči mari-borskega g. ravnatelja, in Vrečko Mari-jana, hči bivšega okrajnega šolskega nad-zornika v Št. Ilju pri Mislinju.

Na ženskem učiteljišču v Gorici se je pričela matura 1. julija. 8 gojenk je napravilo maturo z odliko, namreč gdč.: Curk, Gomilšek, Knittl, Lukan, Selles, Strel, Zega in Zupančič. 20 jih je napravilo maturo povoljno: gdč. Bez-laj, Car, Černic, Debenjak, Eppich, Karlin, Klančič, Košuta, Lenardič, Logar, Martelanc, Nöth, Orel, Prin-čič, Rusnjak, Thaller, Valenčič, Wrišer, Žgur in Žic. Dve gojenki mo-rata izpit po počitnicah ponavljati.

Razpisane učiteljske službe. V Šmartnem pod Šmarno goro je razpi-sano učno mesto. Prošnje do 6. avgusta na okr. š. svet za ljublj. okolico. — Na enorazrednici v Ambrusu je razpisano mesto učitelja-voditelja, na dvorazrednici v Dobrničah pa drugo učno mesto. Prošnje do 25. julija na okrajni šolski svet v Novem mestu. — Na petraz-rednici v Ribnici je razpisano učno mesto na dvorazrednici v Fari pri Ko-stelu pa mesto nadučitelja. Prošnje za obe mesti do 25. julija na okrajni šolski svet v Kočevju. — Na štirirazrednici v

Radovljici mesto učitelja. Prošnje do 31. julija na ondotni okrajni šolski svet. Na dvorazrednici v Dobu je popolniti mesto učitelja. Prošnje do 3. avgusta na okrajni šolski svet v Kamniku. — Na trirazrednici v Grahovem učno mesto. Prošnje do 7. avgusta na okrajni šolski svet v Logatcu. — Na Stajerskem: Na trirazrednici v Selnici ob Dravi je raz-pisana služba učitelja (III. plačilni razred). Prošnje do 25. julija na krajni šolski svet. — V Št. Janžu pri Velenju je na dvo-razrednici popolniti mesto učitelja, ozi-roma učiteljice (III. plač. razred). Prošnje do 15. avgusta. — Na štirirazrednici v Dobju (okraj Kozje) sta razpisani dve učni mesti v stalno event. začasno name-ščenje (III. plač. razred). Prošnje do 25. ju-lija na krajni šolski svet v Dobju. — Na enorazrednici v Pernici (okraj Maren-berg) je razpisana služba učitelja-vodi-telja v definitivno nameščenje (II. plačilni razred). Prošnje do 15. avgusta. — Na enorazrednici v Topolšici (okraj Šo-štanj) je razpisana služba učitelja-voditelja (III. plač. razred). Prošnje do 31. julija. Na dvorazrednici z nemškim učnim je-zikom v Soboti je razpisana služba uč-itelja event. učiteljice s plačo II. krajev-nega razreda in prostim stanovanjem. Prošnje do 15. avgusta.

Drobtine.

Vesele počitnice želimo vsem so-trudnikom in prijateljem. Mali srpan bode večinoma zatvoril vrata naših učilnic, nam pa odprl zlato prostost. Z mladino vred se raduje počitnic tudi učitelj, ker so mu nujno potrebne po dolgotrajnem, napor-nem, duševnem delu tekom leta. Ured-nik ima vršiti še težjo nalogo, ker ga

poleg stanovskih dolžnosti moré še razne skrbi in opravila za list. Zato mu bla-govoljni naročniki ne bodo šteli v zlo, ako se tudi on za par tednov razbremeni uredniškega posla. Prihodnja številka „Slo-venskega Učitelja“ izide zato 15. avgusta. Da odškodujemo svoje naročnike, smo danes pridejali listu osem strani priloge.

Tudi prihodnjič bode imel „Slov. Učitelj“ prilogo.

Sv. Oče katoliški učiteljski Zvezi. Znani prvoboritelj za katoliško organizacijo učiteljstva, meščanski učitelj Moser je prejel sledeče laskavo pismo:

„Ko smo pred nedavnim nekatere izmed vas sprejeli v avdijenci, smo čuli z velikim veseljem, kako se je razvila vaša zveza iz malih početkov, tako, da je upanje upravičeno, da bo dosegla koristi v najširšem obsegu. Iz pisma pa, ki ste nam je poslali povodom svojega kongresa na Dunaju, razvidimo, da se je število članov namnožilo že na 4000. Ako torej vaša zveza zasluži pohvalo že radi števila članov, je vendar veliko važnejši in večji vzrok za priporočanje namen, ki ga složno zasledujete, namreč obogatiti duha mladine ne samo z vednostjo, ki naj služi praktičkemu sedanjemu življenju, marveč pred vsem s čednostjo in pobožnostjo, kakor se spodobi krščanskemu imenu. Ravno s tem svojim prizadevanjem bodete pa izborno služili i blagru države kakor tudi vere, ker je popolno dognano, da nihče ne more biti dober državlján, kdor ne časti Boga in je brez vere. Seveda so časovne razmere sovražne in je potrebno prodirati proti toku. Toda bodite pogumni! Nič velikega ni mogoče izvesti za Boga in domovino brez hrabrosti in stanovitnosti. Da bode pa vaše stremljenje spremljala obilica božje milosti, podeljujemo vam in celi zvezi s posebno ljubeznijo v Gospodu apostolski blagoslov kot dokaz našega priznanja in naklonjenosti!“

To pismo najvišjega poglavarja katol. cerkve izpričuje, s kolikim zanimanjem zasleduje sv. oče katol. gibanje med učiteljstvom. Njegove apostolske besede morajo tudi nas vzbuditi k vstrajnosti nasproti liberalnemu nasilstvu.

Abiturijenti in abiturijentinje s slovenskih in nekaterih hrvaških učiteljskih priredé 17. julija v „Narodnem domu“ abiturijentsko veselico. — Mlade moči so se združile tudi na literarnem polju. V kratkem izide pod naslovom „Prvi listi“, almanah slovenskih in hrvatskih učiteljskihnikov.

Pedesetletnico učiteljevanja bode praznoval letosg. Jožef Mesner, nadučitelj v Komendi. Po zrelostnem izpitu l. 1751 je služboval dve leti v privatni službi v Polhovem gradcu, potem 7 let v Boh. Beli, 15 let v Škocijanu pri Turjaku, v Komendi pa deluje že 26 let.

Umrla je 8. julija v uršulinskem samostanu v Ljubljani č. mati Kordula (rojena Marija) Merhar v 74. letu svoje starosti. Poučevala je v samostanski šoli 46 let z veliko vnemo in dobrim vspehom. Pogreb je bil 10. julija. Vdeležilo se ga je mnogo ljudstva, zlasti njene bivše hvaležne učenke.

Šole za slaboumne otroke v Hamburgu se vedno bolj množé. Preteklo leto je bilo takih razredov v Hamburgu dvanajst za dečke deset za deklice in ena za oba spola. V teh razredih je bilo 247 dečkov, 203 deklice; poučevalo je 12 učiteljev in 13 učiteljic.

Ženske-zdravnice. Francozinja, Harriet Fontanges se je potrudila, da je zbrala vse, kar je znanega o zdravnicah, ki sedaj služijo po kulturnih državah, ter je to obelodanila v nedavno v Parizu izšli knjigi: „Les femmes docteurs eu médecine.“ Vsekako stoji na čelu v tem vprašanju o zdravnicah, kakor v vsem ženskem pokretu, Amerika. Prva, ki je pot otvorila in se podvrgla izpitu, je bila Elizabeta Blackwell. Tri leta pozneje je imela Philadelphia šest zdravnic, l. 1889. je naraslo število v Združenih državah na 3000, l. 1897. na 4555, a sedaj jih je nad 6000. Pridobile so si lepe uspehe i

v znanstvenem i v gmotnem oziru, mnogo jih ima po več tisoč dolarjev na leto.

Na Angleškem so se začele učiti zdravilstva žene l. 1868. Misel, naj bi zdravilstvo izvrševale tudi ženske, je tamkaj razširjena že nad petdeset let in sicer po dr. Elizabeti Blackwell, ki je od l. 1850. prakticirala nekoliko časa v Londonu. L. 1856. je prvokrat zahtevala gospa Miss Jessie Merriton White, da bi bila pripuščena k državnemu izpitu; toda bila je odbita. Sedaj prakticira na Angleškem 396 promoviranih angleških zdravnic, od teh 85 v Londonu. Francoska ima v Parizu 71, v pokrajinah 14 službujočih zdravnic, na ženskih licejih, na pošti, povsod so nameščene ženske zdravniške moči.

Jako so razširjene zdravnice v Indiji. Leta 1888. je imela Indija 30 bolnic s samim ženskim obojem, a l. 1896. narastlo je število zdravnic na 133. V 50 industrijskih mestih prakticira 85 zdravnic.

Na Turškem se peča od l. 1894., ko je s posebnim odlokom dovolil sultan, da smejo ženske poslušati medicino, mnogo Rusinj in Angležinj, celo ena Turčinja s tem poslom. Dasi je odlok od l. 1898. zopet zabranil slušanje medicine, vendar se jim ne stavijo nobene zapreke. Da so v Švici vseučilišča odprta ženam, je že davno znano, kakor tudi to, da delujejo žene kot zdravnice v Genevi, Zürichu, Bernu, Waadtu, Luzernu, Baselu. Neurgau.

Italijanska vseučiliščna statistika kaže, da so se podvrgle od 19 slušateljic medi-

cine doktorskemu izpitu tri. Mnogo jih prakticira v večjih mestih, ena je celo telesna zdravnica kraljice.

Belgija ima šest zdravnic. Na Švedskem ima od leta 1898. 11 gospa svoj doktorski izpit, a gdč. Mauk, ki se je omožila s švedskim vojvodom Oskarjem, namerava ustanoviti v Afriki bolnišnico. Tudi Norveška, Danska, Finska, Španija in Portugalska imajo po več zdravnic. Kakor znano, je portugalska kraljica sama poslušala medicino. V Perziji so vstanovile žensko bolnico ruske zdravnice pred 15. leti. Na Marokanskem leči Carolina Breese. V Abesiniji deluje na dvoru neka švicarska zdravnica gdč. Zürcher. Dasi napredna japanska vlada ne odobruje slušanja medicine, vendar si lahko privatno pridobijo potrebno znanje za izpite. Leta 1885. je uporabilo v Tokiju sedem Japanezinj to dovoljenje. Njih število se vedno množi, mnoge od njih so omožene z zdravniki. V Kini ni samo do 15 misijonarskih zdravnic, temuč tudi mnogo kineških zdravnic, ena od njih, gdč. Eug, hči nekega mandarina, je celó telesna zdravnicarodbine Li-hung Tschang-ove.

Edino Avstrija in Nemčija se ne moreta navdušiti za zdravnice, in prepuščajo profesorjem, da dopuste žene k predavanjem ali pa jim zabranijo. Novih odredb v Avstriji in Nemčiji gledé tega vprašanja, ki so ugodniše za ženske, pisateljica še ni poznala. *Kršč. Šk.*

Listnica uredništva:

Prihodnja številka izide 15. avgusta.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.
